

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА

УДК 343.1

DOI <https://doi.org/10.32782/klj/2024.2.37>

Агаркова О. І.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри поліцейської діяльності
факультету підготовки фахівців для підрозділів поліції
Луганського навчально-наукового інституту імені Е. О. Дідоренка
Донецького державного університету внутрішніх справ

ТАКТИЧНІ І ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ОБШУКУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОЇ ПОРУБКИ АБО НЕЗАКОННОГО ПЕРЕВЕЗЕННЯ, ЗБЕРІГАННЯ, ЗБУТУ ЛІСУ В УКРАЇНІ

Анотація. У положеннях наукової статті автором проаналізовано особливості методики розслідування незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу. На підставі аналізу кримінального процесуального законодавства України та досліджень науковців надано обґрунтоване поняття обшуку та розкрито основні елементи слідчої (розшукової) дії. Визначені тактичні і процесуальні особливості проведення обшуку, тимчасового доступу до речей і документів під час розслідування досліджуваного виду кримінального правопорушення. Розглянуто практику про надання дозволів на проведення обшуку. Виокремлено алгоритм і тактику дій слідчого на підготовчому і заключному етапах проведення обшуку під час розслідування розкрадання лісодеревини. З урахуванням практики ЄСПЛ, визначено особливості накладення арешту на тимчасово вилучене майно підозрюваного та зберігання предметів і знарядь кримінального правопорушення, передбаченого ст. 246 КК України. Методологія дослідження передбачає використання наступних методів: системно-структурний (для встановлення особливостей тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій); структурно-функціональний (для визначення організаційно-тактичних засад проведення огляду); статистичний (для аналізу матеріалів кримінальних проваджень, рішень суду, результатів анкетування). Тобто, в результаті проведеного аналізу, у науковій статті розроблені практичні рекомендації, на базі положень загальної теорії криміналістики та результатів узагальнення судово-слідчої практики, спрямовані на удосконалення проведення обшуку, а саме обшук спрямований на виявлення та вилучення знарядь злочину, зброї, речей та цінностей, здобутих злочинним шляхом, а також предметів, документів та речових доказів, що мають значення у кримінальному провадженні щодо розслідування незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу.

Ключові слова: досудове розслідування, обшук, лісовий фонд України, протокол, арешт, тимчасове вилучення майна, речові докази.

Aharkova O. I. Tactical and procedural features of conducting a search during the investigation of illegal felling or illegal transportation, storage, sale of forest in Ukraine

Abstract. In the provisions of the scientific article, the author analyzed the peculiarities of the investigation methodology of illegal felling or illegal transportation, storage, and sale of forest. On the basis of the analysis of the criminal procedural legislation of Ukraine and the research of scientists, a well-founded concept of search was provided and the main elements of the investigative (search) action were revealed. The tactical and procedural features of the search, temporary access to things and documents during the investigation of the investigated type of criminal offense are determined. The practice of granting search permits was considered. The algorithm and tactics of the investigator's actions at the preparatory and final stages of the search during the investigation of timber theft are highlighted. The specifics of imposing a seizure on temporarily seized property of the suspect and storage of objects and tools of a criminal offense have been determined, in accordance with the practice of the European Court of Human Rights. The research methodology involves the use of the following methods: systemic and structural (to establish the specifics of the tactics of individual investigative (search) actions); structural and functional (to determine the organizational and tactical basis of

the inspection); statistical (for analysis of materials of criminal proceedings, court decisions, survey results). As a result of the analysis, practical recommendations were developed in the scientific article, based on the provisions of the general theory of criminology and the results of the generalization of judicial and investigative practice, aimed at improving the search. The search is aimed at identifying and seizing the instruments of crime, weapons, things and valuables obtained by crime, as well as objects, documents and physical evidence, which are important in criminal proceedings regarding the investigation of illegal felling or illegal transportation, storage, sale of forest.

Key words: *pre-trial investigation, search, forest fund of Ukraine, report, arrest, temporary seizure of property, physical evidence.*

Постановка проблеми. Знищення лісів через незаконні порубки, перевезення, нехтування правилами протипожежної безпеки та інтенсивне споживання, що значно перевищує природний потенціал відновлення, завдає серйозної шкоди лісовому господарству країни. Це призводить до втрати цінних порід дерев, загибелі диких тварин та птахів, сприяє утворенню парникового ефекту, збільшенню вологості ґрунтів та утворенню боліт, а також до опустелювання територій.

Сьогодні лісовий фонд України потребує негайного впровадження заходів раціонального використання та охорони всіма можливими засобами. У 2023 році зареєстровано 4741 кримінальне правопорушення проти довкілля, з-поміж яких стабільним лідером є незаконна порубка лісу, а саме обліковано 2687 кримінальних правопорушень [13]. До факторів, які роблять українські ліси привабливим об'єктом злочинних посягань необхідно віднести діяльність організованих злочинних груп, які оснащені новітніми технічними засобами, поява великої кількості неконтрольованих приватних пилорам, корупція та відсутність дієвого контролю за станом і охороною лісу тощо. Також, практично з перших днів війни виникли величезні потреби у деревині для оборонного сектору – облаштування фортифікаційних споруд, оборонних укріплень, дров для опалення та приготування їжі. Масова вирубка лісів, у тому числі незаконна, призводить до ерозії ґрунтів, виснаження річок, негативних змін клімату, що погіршує життя людей. Тобто, одним із основних завдань держави є вдосконалення заходів щодо охорони лісового фонду, запобігання завданню йому шкоди та вчиненню правопорушень у сфері використання лісових ресурсів [1, с. 87].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання процесуального забезпечення отримання речових доказів у ході здійснення обшуку під час досудового розслідування злочинів проти довкілля, зокрема незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу, знайшли достатньо широке відображення у публікаціях таких науковців, як М. О. Духно, С. О. Книженко, Б. М. Марець, А. О. Новицький, В. О. Одерій, О. М. Пилипенко, Р. Р. Романенко, І. А. Федчак та ін. Однак, в умовах погіршення криміногенної ситуації, воєнного стану, докорінних змін кримінального процесуального законодавства та правозастосовної практики, науково обґрунтовані пропозиції науковців потребують окремого дослідження особливостей проведення обшуку, накладення арешту на майно особи під час розслідування проваджень щодо незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу відсутні.

Наведені обставини визначають нагальну потребу в активізації наукових досліджень проблематики розслідування кримінальних правопорушень щодо незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу, у зв'язку з тим, що судово-слідча практика відчуває потребу в сучасній криміналістичній методиці спрямованій на підвищення ефективності досудового розслідування таких кримінальних правопорушень.

Виходячи з цього, **метою цієї наукової статті** є розроблення практичних рекомендацій, на базі положень загальної теорії криміналістики та результатів узагальнення судово-слідчої практики, спрямованих на удосконалення проведення обшуку, накладення арешту на майно, тимчасового доступу до речей і документів особи під час розслідування незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 1 ст. 234 КПК України обшук проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей про обставини вчинення кримінального правопорушення, відшукування знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке було здобуто у результаті його вчинення, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб [9]. Незважаючи на відсутність чітко визначеного законодавством терміну обшуку, деякі науковці пропонують власне поняття цієї слідчої (розшукової) дії. На нашу думку, М. В. Комаров в дисертаційному дослідженні, надав більш обґрунтоване визначення обшуку, а саме: слідча (розшукова) дія, сутність якої полягає у примусовому цілеспрямованому обстеженні окремих громадян, їх одягу та особистих речей, приміщень, різноманітних споруд, житла, робочих місць, транспортних засобів, ділянок місцевості, що знаходяться у віданні обшукуваної особи та членів її сім'ї, або якої-небудь організації, що здійснюється уповноваженою на те особою, з метою виявлення, фіксації та вилучення знарядь злочину, зброї, речей та цінностей, здобутих злочинним шляхом, а також предметів, документів та речових доказів, що мають значення у кримінальному провадженні, та встановлення місцезнаходження розшукуваних злочинців, трупів [8, с. 46].

Тобто, аналіз положень КПК України та досліджень науковців [2, 10] дозволяє зауважити, що всі ці тлумачення ґрунтуються на загальних принципах кримінального процесуального права та мають спільні риси: цільова спрямованість (обшук проводиться з метою виявлення та вилучення певних предметів, документів або осіб); об'єкти обшуку (житлові та нежитлові приміщення, транспортні засоби, особисті речі, ділянки місцевості); підстави для проведення (проводиться лише за наявності законних підстав, таких як ухвала суду або постанова прокурора).

Відповідно до ст. 13, ч. 1 і 3 ст. 233 КПК України ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якою метою, інакше як за добровільною згодою особи, яка ним володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, за виключенням невідкладних випадків, пов'язаних із врятуван-

ням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення. Із аналізу змісту ст. 234–236 КПК України убагацьється, що проникнення до житла чи іншого володіння особи з метою обшуку можливе лише на підставі ухвали слідчого судді, крім наведених вище виключень.

Розгляд практики про надання дозволів на проведення обшуку вказує на те, що істотним порушенням прав і свобод людини є виконання ухвали суду про проведення обшуку неуповноваженими на те суб'єктами. Доручення слідчим або прокурором, на підставі положень п. 5 ч. 2 ст. 36, п. 3 ч. 2 ст. 40, ч. 1, 3 ст. 41 КПК України, яким ухвалою слідчого судді надано дозвіл на проведення обшуку житла чи іншого володіння особи, виконання відповідної ухвали оперативному підрозділу зумовлює визнання недопустимими доказів, отриманих під час такої слідчої (розшукової) дії [12]. Прикладом є постанова ВС від 29 січня 2019 р. у справі № 466/896/17, яка передбачає, що за змістом ч. 1 ст. 236 КПК України виконання ухвали слідчого судді про дозвіл на обшук житла чи іншого володіння особи покладається особисто на слідчого чи прокурора і не може бути доручене в порядку п. 3 ч. 2 ст. 40 КПК України відповідним оперативним підрозділам. З метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий, прокурор для участі в обшуку мають право запросити спеціалістів, однак це не звільняє їх від обов'язку особистого виконання обшуку. У випадку проведення обшуку іншими особами, окрім слідчого чи прокурора, вказане слід вважати суттєвим порушенням умов обшуку, результати обшуку у відповідності з вимогами ст.ст. 86, 87 КПК України не можуть бути використані при прийнятті процесуальних рішень і на них не може посылатися суд при ухваленні обвинувального вироку, як на доказ [14].

Ураховуючи зазначене, при підготовці до проведення обшуку слідчий повинен: 1) встановити особу, якій належить пилорама, лісове підприємство, житло чи інше володіння, та особу, у фактичному володінні якої воно знаходиться; 2) отримати ухвалу слідчого судді про дозвіл на обшук (ч. 1 ст. 235 КПК України);

3) визначити точне місце і час його проведення; 4) уточнити прикмети предметів, назву, зміст і зовнішній вигляд документів, з'ясувати можливі місця їх виявлення, а також місця можливого зберігання цінностей, необхідних для забезпечення відшкодування матеріального збитку; 5) намітити коло учасників обшуку (працівники поліції, поняті й фахівці); 6) вирішити, які технічні засоби необхідно буде застосовувати при проведенні відповідних пошукових дій, і забезпечити їх наявність [6, с. 215, 262].

Отже, обшуку підлягають лісогосподарські підприємства, місця проживання і роботи підозрюваного/підозрюваних, приміщення, що належать їх близьким особам чи знайомим, транспортні засоби, склади, пилорами тощо.

До завдань обшуку, проведеного у кримінальних провадженнях незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу, необхідно віднести: виявлення і вилучення знарядь, якими вчинялися дії щодо незаконної вирубки лісу; виявлення і вилучення засобів, за допомогою яких вчинялися дії щодо незаконної вирубки лісу; відшукання і вилучення слідів, а також інших предметів і документів, що мають значення для кримінального провадження [15, с. 160].

Під час розслідування незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу, обшук частіше за все спрямований на виявлення наступних об'єктів, а саме: документів (про видані, діючі лісорубні квитки; декларації на кількість зрубаної, виготовленої, вивезеної лісопродукції тощо); знарядь і засобів учинення протиправного діяння; відшукання зрубаного та транспортованого лісу; місць розпилювання лісу; зберігання, грошових коштів; встановлення умов учинення кримінального правопорушення; пошук слідів тощо.

Найефективнішим у кримінальних провадженнях цієї категорії слід вважати проведення групових обшуків – одночасне проведення серії обшуків за місцем проживання підозрюваного, на пилорамах, у підсобних приміщеннях, складах і транспортних засобах. Раптовість групового обшуку позбавляє зацікавлених осіб можливості попередити один одного про небезпеку й заховати або

знищити предмети й документи, що їх компрометують [18, с. 204].

Вилучені в процесі проведення обшуку речі, інше майно набувають статус речового доказу за наявності в сукупності двох компонентів:

а) змістовного – предмети матеріального світу, на яких залишилися (містяться) відбитки (сліди) кримінального правопорушення;

б) процедурного – отримані в порядку, передбаченому КПК України (допустимість), мають значення для кримінального провадження (належність), реально відображають інформацію про подію, що мала місце (достовірність) та після їх відповідної оцінки залучені рішенням слідчого, прокурора до матеріалів досудового розслідування [7, с. 63]. Відповідно до ч. 5 ст. 110 КПК України таке рішення має бути винесене у формі постанови слідчого, прокурора про залучення майна до кримінального провадження як речового доказу.

На завершальному етапі проведення обшуку вирішуються питання щодо подальшого зберігання незаконно добутої деревини, автомобільної техніки та інших речових доказів, вилучених під час проведення зазначених слідчих (розшукових) дій.

Якщо під час обшуку вилучають певні речі, які не вилучені законом з обігу (у нашому випадку незаконно добута деревина, автомобільна техніка, знаряддя і пристосування для незаконної порубки лісу тощо), вони автоматично набувають статусу «тимчасово вилучених» (ч. 2 ст. 168 КПК України) і повністю підпадають під критерії тих підстав, які прямо означені у ч. 2 ст. 167 КПК України, а саме: тимчасово вилученим може бути майно у вигляді речей, документів, грошей тощо, щодо яких є достатні підстави вважати, що вони: 1) підшукані, виготовлені, пристосовані чи використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення та (або) зберегли на собі його сліди; 2) надані особі з метою схилити її до вчинення кримінального правопорушення, фінансування та (або) матеріального забезпечення кримінального правопорушення чи як винагорода за його вчинення; 3) є предметом кримінального правопорушення, пов'язаного з їх незакон-

ним обігом; 4) набуті в результаті вчинення кримінального правопорушення, доходи від них, або на які було спрямоване кримінальне правопорушення, а також майно, в яке їх було повністю або частково перетворено [9].

У разі тимчасового вилучення майна під час обшуку, здійснюваних на підставі ухвали слідчого судді, клопотання про арешт такого майна повинно бути подано слідчим, прокурором протягом 48 годин після вилучення майна, інакше майно має бути негайно повернуто особі, в якій його було вилучено (ч. 5 ст. 171 КПК України) [9]. Наприклад, ухвала Богородчанського районного суду Івано-Франківської області щодо звернення начальника СВ Богородчанського ВП Надвірнянського ВП ГУНП в Івано-Франківській області до слідчого судді з клопотанням про арешт майна. Клопотання подано з додержанням вимог ст.171 КПК України, погоджене з прокурором, в якому слідчий надав всі роз'яснення щодо проведеної слідчої дії і вилучені речові докази. Тобто, зважаючи на норми ст.ст. 98, 170 КПК України та наведені слідчим у клопотанні обставини, слідчий суддя прийняв рішення про накладення арешту на майно, оскільки бензопила та вантажний автомобіль є знаряддями вчинення злочину, а колоди дерев – об'єктом злочину, і вони визнані речовими доказами у кримінальному провадженні № 12020090120000134 [3].

Необхідно зазначити, що ЄСПЛ також у своїх рішеннях доволі чітко аргументує положення щодо важливості дотримання процесуального порядку проведення відповідних процесуальних дій, які спрямовані на отримання речових доказів, оскільки не дотримання останнього повністю спростовує загальну мету кримінального провадження та зводить на нівець можливість вирішення поставлених провадженням завдань, через неправомірність отриманих результатів. Такий погляд ЄСПЛ наприклад, можна простежити у Рішенні, яке прийняте у справі «Пантелесенко проти України» [16].

Відповідно до чинного КПК України процесуальне оформлення речових доказів, вилучених під час обшуку здійснюється наступними процесуальними документами: протоколом обшуку; клопотанням про арешт

тимчасово вилученого майна. До клопотання також мають бути додані оригінали або копії документів та інших матеріалів, якими слідчий, прокурор обґрунтовує доводи клопотання (ч. 2 ст. 171 КПК); ухвалою слідчого судді про арешт тимчасово вилученого майна, що відповідає критеріям, передбаченим ст. 167 КПК України.

Після означених дій вирішується питання щодо зберігання речових доказів, загальні положення про що викладені у ст. 100 КПК України. Положення щодо зберігання речових доказів та недоторканності їх властивостей також законодавчо закріплені в низці інших нормативно-правових актів.

У кримінальному процесі важливою гарантією забезпечення інтересів сторін кримінального провадження виступає зберігання речових доказів та забезпечення їх недоторканності.

Зазвичай, місцем для зберігання вилучених технічних засобів, знарядь і пристосувань для незаконної порубки лісу, лісодеревини є територія відповідного лісництва, органів місцевого самоврядування, штрафмайданчиків, рідше – територіального відділу Національної поліції України.

Разом з тим, відмітимо, що відповідно до ч. 1 ст. 159 КПК України, тимчасовий доступ до речей і документів полягає у наданні стороні кримінального провадження особою, у володінні якої знаходяться такі речі і документи, можливості ознайомитися з ними, зробити їх копії та вилучити їх (здійснити їх виїмку). Здійснюється тимчасовий доступ до речей і документів на підставі ухвали слідчого судді, суду.

Крім того, важливо знайти рівновагу між публічними інтересами та інтересами володільця речей і документів. Адже ЄСПЛ зазначає, що «будь-яке втручання у право власності обов'язково повинно відповідати принципу пропорційності. Як неодноразово зазначав Суд, «справедливий баланс» має бути дотриманий між вимогами загального інтересу суспільства та вимогами захисту основних прав людини. ... Далі Суд зазначає, що необхідний баланс не буде дотриманий, якщо особа, про яку йдеться, несе «індивідуальний і надмірний тягар»» (рішення «Трегубенко проти України» (заява 61333/00)) [17]. Спочатку

цю рівновагу має забезпечити слідчий суддя або суд, як це передбачено ч. 7 ст. 163 КПК України, надаючи дозвіл на вилучення речей і документів. Однак, окрім цього, слід передбачити можливість дискреції для слідчого та прокурора щодо повернення вилученого майна, якщо у подальшому кримінальному провадженні зникне потреба у ньому, наприклад, у зберіганні оригіналів документів, а не їх копій. Адже «одним з елементів тесту справедливого балансу є те, чи існували інші, менш суворі заходи, які були вжиті органами державної влади для дотримання державних інтересів» [4, с. 244].

Доречною є думка А. Новицького, який у своєму дослідженні зазначає, що для всебічного й повного з'ясування предмета і обстановки вчинення організованою злочинною групою незаконної порубки і контрабанди лісу потрібно отримати доступ до:

1) документації державного лісового кадастру, яка ведеться на основі даних державного земельного кадастру;

2) документації державного лісового кадастру, складеної при проведенні попереднього державного обліку лісів;

3) таблиць класів віку, а також інформації щодо характеристики кожної лісової ділянки із таксаційної бази даних, створеної державною лісовпорядною організацією і постійно підтримуваної в актуалізованому стані [11].

В свою чергу, предметами тимчасового доступу до речей і документів є заявки на використання лісових ресурсів під час проведення рубок головного користування; відомості про лісосіки; карти технологічного процесу розробки лісосіки; план лісосіки; лісорубний чи лісовий квиток-дозвіл; документація державного лісового кадастру за обліком лісових насаджень-площ; таблиці-характеристики лісів на ввіреній території; відомості розрахункової лісосіки; митні декларації; транспортні накладні; акти прийому, передачі, перевезення, зберігання тощо [18, с. 203].

Тобто, використовуючи результати тимчасового доступу до речей і документів, у слідчого, прокурора з'являється можливість ознайомитися з відомостями розрахункової лісосіки та співставити її з дозвільною й обліковою документацією, а також фактичною обстановкою місця вчиненого кримінального правопорушення.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що обшук є важливою слідчою (розшуковою) дією, яка спрямована на виявлення та вилучення знарядь кримінального правопорушення, зброї, речей та цінностей, здобутих злочинним шляхом, а також предметів, документів та речових доказів, що мають значення у кримінальному провадженні, та встановлення місцезнаходження розшукуваних правопорушників. Проведення обшуку ґрунтується на принципах законності, обґрунтованості, недопущення посягання на права і свободи людини та громадянина, а також на інших загальних засадах кримінального процесуального законодавства. В свою чергу, тимчасовий доступ до речей і документів є важливим інструментом для всебічного й повного з'ясування предмета і обстановки вчинення кримінального правопорушення. Важливим аспектом проведення обшуку є забезпечення балансу між публічними інтересами та інтересами володільця речей і документів. Це означає, що втручання у право власності особи повинне бути пропорційним цілям, які переслідуються, та ґрунтуватися на принципах справедливості та розумності.

Саме комплексний підхід до розслідування, який ґрунтується на ретельному плануванні, використанні всіх можливих методів збирання доказів, залученні фахівців та співпраці з іншими органами державної влади, дозволить ефективно розслідувати кримінальні правопорушення щодо незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Агаркова О.І. Особливості проведення огляду під час розслідування незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу в Україні. *Knowledge, Education, Law, Management*. 2023. № 2(54). С. 87-93.
2. Благута Р.І., Гуцуляк Ю.В., Дуфенюк О.М. Кримінальне процесуальне право України : навч. посіб. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 774 с.

3. Вирок Богородчанського районного суду Івано-Франківської області від 20 травня 2020 р. у справі № 338/510/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89364863> (дата звернення: 26.05.2024)
4. Гловюк І.В., Гринюк В.О. Охорона та захист права на мирне володіння майном у досудовому розслідуванні: доктрина та судова практика. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*. Серія Право. Вип.15(27). Т.1.2023. С. 239-249.
5. Досудове розслідування незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу : практич. поради / Є. О. Письменський, А. В. Коваленко, О. М. Пилипенко та ін.; за ред. проф. В. В. Коваленка та проф. Є. О. Письменського. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2023. 204 с.
6. Запотоцький А. П. Основи методики розслідування злочинів у сфері будівництва : монографія. Київ : Освіта України, 2018. 320 с.
7. Карпенко М.О. Щодо процесуального статусу майна, вилученого за результатами проведення обшуку. *Dictum factum*. 2022. № 2 (22). С. 60-64.
8. Комарова М. В. Правові та організаційні засади обшуку у кримінальному провадженні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2019. 256 с.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 25.05.2024)
10. Лобойко Л. М. Кримінальний процес : підручник. Київ : Істина, 2014. 432 с.
11. Новицький А.О. Особливості розслідування незаконної порубки і контрабанди лісу, вчиненої організованою злочинною групою : автореф. дис...д-ра філософ.: 081 Право. Харків, 2021. 24 с.
12. Огляд судової практики ККС у складі ВС щодо недопустимості доказів, отриманих внаслідок істотного порушення прав та свобод людини. Рішення, внесені до ЄРДСР за період з 2018 року по жовтень 2020 року / упоряд. заступник голови Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду В.В. Щепоткіна. Київ, 2020. С. 62.
13. Офіс Генерального прокурора. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/pro-zareyestrovani-kriminalni-gravorogushennya-ta-rezultati-yih-dosudovogo-rozsliduvannya-2> (дата звернення: 25.05.2024)
14. Постанова Другої судової палати Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду України від 29.01.2019 р. у справі № 466/896/17, провадження № 51-7795 км 18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/79601140> (дата звернення: 27.05.2024)
15. Романенко Р.Р. Виявлення та розслідування підрозділами Національної поліції України розкрадання лісодревини: дис. ... канд. юрид. наук. Львів, 2021. 215 с.
16. Справа «Пантелеєнко проти України» (Заява 11901/02): Рішення Європейського суду з прав людини від 29.06.2006 року. Офіційний веб-портал Верховної Ради України URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_274#Text (дата звернення: 27.05.2024)
17. Справа «Трегубенко проти України» (заява 61333/00): Рішення Європейського суду з прав людини від 02.11.2004 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_355#Text (дата звернення: 29.05.2024)
18. Федорко Д.Є. Особливості тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій при розслідуванні незаконної порубки або незаконного перевезення, зберігання, збуту лісу. *Наше право*. 2021. № 1. С. 202-209.